

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണം പ്രതി ലങ്കാശോഭാം വർണയിത്വാ
സേനാം വൃഗ്ദ്ധ്യ സ്ഥാപയിതുമാദേശഃ, ശ്രീരാമാജ്ഞയാ
മുക്തേന ശുഭേന രാവണമുപഗമ്യ തദഗ്രേ
ശ്രീരാമസൈന്യശക്തേഃ പ്രാബല്യസ്യ വർണനം രാവണേന
സ്വബലസ്യ വികത്വമനം ച

സാ വീരസമിതീ രാജ്ഞാ
വീരരാജ വ്യവസ്ഥിതാ |
ശശിനാ ശുഭനക്ഷത്രാ
പൗർണ്ണമാസീവ ശാരദീ || 6.24.1 ||

പ്രചചാല ച വേഗേന
ത്രസ്താ ചൈവ വസുന്ധരാ |
പീഡ്യമാനാ ബലൗഘേന
തേന സാഗരവർചസാ || 6.24.2 ||

തതഃ ശുശ്രൂവുരാക്രൂഷ്ടം
ലങ്കായാം കാനനൗകസഃ |
ഭേരീമൃദംഗസംഘുഷ്ടം
തുമുലം ലോമഹർഷണം || 6.24.3 ||

ബഭൂവുസ്തേന ഘോഷേണ
 സംഹൃഷ്ടാ ഹരിയുമപാഃ |
 അമൃഷ്യമാണാസ്തദ് ഘോഷം
 വിനേദുർഘോഷവത്തരം || 6.24.4 ||

രാക്ഷസാസ്തത് പ്ലവംഗാനാം
 ശുശ്രൂവുസ്തേപി ഗർജിതം |
 നർദതാമിവ ദൃപ്താനാം
 മേഘാനാമംബരേ സ്വനം || 6.24.5 ||

ദൃഷ്ട്വാ ദാശരഥിർലങ്കാം
 ചിത്രധ്വജപതാകിനീം |
 ജഗാമ മനസാ സീതാം
 ദുയമാനേന ചേതസാ || 6.24.6 ||

അത്ര സാ മൃഗശാവാക്ഷീ
 രാവണേനോപരുധ്യതേ |
 അഭിഭൂതാ ഗ്രഹേണേവ
 ലോഹിതാംഗേന രോഹിണീ || 6.24.7 ||

ദീർഘമുഷ്ണം ച നിഃശ്വസ്യ
 സമുദ്വീക്ഷ്യ ച ലക്ഷ്മണം |
 ഉവാച വചനം വീര -
 സ്തത്കാലഹിതമാത്മനഃ || 6.24.8 ||

ആലിഖന്തീമിവാകാശ -
 മുത്ഥിതാം പശ്യ ലക്ഷ്മണ |
 മനസേവ കൃതാം ലങ്കാം
 നഗാഗ്രേ വിശ്വകർമ്മണാ || 6.24.9 ||

വിമാനൈർബഹുഭിർലങ്കാ
 സങ്കീർണാ രചിതാ പുരാ |
 വിഷ്ണോഃ പദമിവാകാശം
 ഛാദിതം പാണ്യുഭിർഘനൈഃ || 6.24.10 ||

പുഷ്പിതൈഃ ശോഭിതാ ലങ്കാ
 വനൈശ്ചിത്രരഥോപമൈഃ |
 നാനാപതഗസംഘുഷ്ട -
 ഫലപുഷ്പോപഗൈഃ ശുഭൈഃ || 6.24.11 ||

പശ്യ മത്തവിഹംഗാനി
 പ്രലീനഭ്രമരാണി ച |
 കോകിലാകുലഖണ്ഡാനി
 ദോധവീതി ശിവോഽനിലഃ || 6.24.12 ||

ഇതി ദാശരഥീ രാമോ
 ലക്ഷ്മണം സമഭാഷത |
 ബലം ച തത്ര വിഭജ -
 ഛാസ്ത്രദൃഷ്ടേന കർമണാ || 6.24.13 ||

ശശാസ കപിസേനാം താം
 ബലാദാദായ വീര്യവാൻ |
 അംഗദഃ സഹ നീലേന
 തിഷ്ഠേദുരസി ദുർജയഃ || 6.24.14 ||

തിഷ്ഠേദ് വാനരവാഹിന്യാ
 വാനരൗഘസമാവൃതഃ |
 ആശ്രിതോ ദക്ഷിണം പാർശ്വ -
 മൃഷഭോ നാമ വാനരഃ || 6.24.15 ||

ഗന്ധഹസ്തീവ ദുർധർഷ -
 സ്തരസ്ത്രീ ഗന്ധമാദനഃ |
 തിഷ്ഠേദ് വാനരവാഹിൻയാഃ
 സവ്യം പാർശ്വമധിഷ്ഠിതഃ || 6.24.16 ||

മൂർധ്നി സ്ഥാസ്യാമൃഹം യത്തോ
 ലക്ഷ്മണേന സമൻവിതഃ |
 ജാംബവാംശ്ച സുഷേണശ്ച
 വേഗദർശീ ച വാനരഃ || 6.24.17 ||

ഋക്ഷമുഖ്യാ മഹാത്മാനഃ
 കൃക്ഷിം രക്ഷന്തു തേ ത്രയഃ |
 ജഘനം കപിസേനായാഃ
 കപിരാജോഭിരക്ഷതു |
 പശ്ചാർധമിവ ലോകസ്യ
 പ്രചേതാസ്തേജസാ വൃതഃ || 6.24.18 ||

സുവിഭക്തമഹാവൃഹാ
 മഹാവാനരരക്ഷിതാ |
 അനീകിനീ സാ വിബഭൗ
 യഥാ ദൗഃ സാഭ്രസസ്സവാ || 6.24.19 ||

പ്രഗൃഹ്യ ഗിരിശൃംഗാണി
 മഹതശ്ച മഹീരുഹാൻ |
 ആസേദുർവാനരാ ലങ്കാം
 മിമർദധിഷ്ഠവാ രണേ || 6.24.20 ||

ശിഖരൈർവീകിരാമൈനാം
 ലങ്കാം മുഷ്ടിഭിരേവ വാ |

ഇതി സ്ഥ ദധിരേ സർവേ
മനാംസി ഹരിപുംഗവാഃ || 6.24.21 ||

തതോ രാമോ മഹാതേജാഃ
സുഗ്രീവമിദമബ്രവീത് |
സുവിഭക്താനി സൈന്യാനി
ശുക ഏഷ വിമുച്യതാം || 6.24.22 ||

രാമസ്യ തു വചഃ ശ്രുത്വാ
വാനരേന്ദ്രോ മഹാബലഃ |
മോചയാമാസ തം ദൂതം
ശുകം രാമസ്യ ശാസനാത് || 6.24.23 ||

മോചിതോ രാമവാക്യേന
വാനരൈശ്ച നിപീഡിതഃ |
ശുകഃ പരമസന്ത്രസ്തോ
രക്ഷാധിപമുപാഗമത് || 6.24.24 ||

രാവണഃ പ്രഹസന്നേവ
ശുകം വാക്യമുവാച ഹ |
കിമിമൗ തേ സിതൗ പക്ഷൗ
ലൂനപക്ഷശ്ച ദൃശ്യസേ || 6.24.25 ||

കച്ഛിന്നാനേകചിത്താനാം
തേഷാം ത്വം വശമാഗതഃ |
തതഃ സ ഭയസംവിഗ -
സ്തേന രാജ്ഞാഭിചോദിതഃ |
വചനം പ്രത്യുവാചേദം
രാക്ഷസാധിപമുത്തമം || 6.24.26 ||

സാഗരസ്യോത്തരേ തീരേ -

 |ബ്രൂവം തേ വചനം തമാ |
 യഥാ സന്ദേശമക്ലിഷ്ടം
 സാന്ത്വയത്സ്തേ ക്ഷണയാ ഗിരാ || 6.24.27 ||

 |കുലൈസ്തൈരഹമുത്പ്ലുത്യ
 ദൃഷ്ടമാത്രഃ പ്ലവംഗമൈഃ |
 ഗൃഹീതോഽസ്മ്യപി ചാരബധോ
 ഹന്തും ലോപ്തും ച മുഷ്ടിഭിഃ || 6.24.28 ||

ന തേ സംഭാഷിതും ശക്യാഃ
 സമ്പ്രശ്നോത്ത്ര ന വിദ്യതേ |
 പ്രകൃത്യാ കോപനാസ്തീക്ഷ്ണാ
 വാനരാ രാക്ഷസാധിപ || 6.24.29 ||

സ ച ഹന്താ വിരാധസ്യ
 കബന്ധസ്യ ഖരസ്യ ച |
 സുഗ്രീവസഹിതോ രാമഃ
 സീതായാഃ പദമാഗതഃ || 6.24.30 ||

സ കൃത്വാ സാഗരേ സേതും
 തീർത്വാ ച ലവണോദധിം |
 ഏഷ രക്ഷാംസി നിർധൂയ
 ധൻവീ തിഷ്ഠതി രാഘവഃ || 6.24.31 ||

ഋക്ഷവാനരസംഘാനാ -
 മനീകാനി സഹസ്രശഃ |
 ഗിരിമേഘനികാശാനാം
 ഛാദയന്തി വസുന്ധരാം || 6.24.32 ||

രാക്ഷസാനാം ബലൗഘസ്യ
 വാനരേന്ദ്രബലസ്യ ച |
 നൈതയോർവിദ്യതേ സന്ധി -
 ര്ഭേവദാനവയോരിവ || 6.24.33 ||

പുരാ പ്രാകാരമായാന്തി
 ക്ഷിപ്രമേകതരം കുരു |
 സീതാം ചാസ്മൈ പ്രയച്ഛാശു
 യുദ്ധം വാപി പ്രദീയതാം || 6.24.34 ||

ശുകസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
 രാവണോ വാക്യമബ്രവീത് |
 രോഷസംരക്തനയനോ
 നിർഭഹന്നിവ ചക്ഷുഷാ || 6.24.35 ||

യദി മാം പ്രതി യുദ്ധേരൻ
 ദേവഗന്ധർവദാനവാഃ |
 നൈവ സീതാം പ്രദാസ്യാമി
 സർവലോകഭയാദപി || 6.24.36 ||

കദാ സമഭിധാവന്തി
 മാമകാ രൗഘവം ശരാഃ |
 വസന്തേ പുഷ്പിതം മത്താ
 ഭ്രമരാ ഇവ പാദപം || 6.24.37 ||

കദാ ശോണിതദിഗ്ധാംഗം
 ദീപ്തൈഃ കാർമുകവിച്യുതൈഃ |
 ശരൈരാദീപയിഷ്യാമി
 ഉൽകാഭിരിവ കുഞ്ജരം || 6.24.38 ||

തച്ചാസ്യ ബലമാദാസ്യേ
 ബലേന മഹതാ വൃതഃ |
 ജ്യോതിഷാമിവ സർവേഷാം
 പ്രഭാമുദ്യൻ ദിവാകരഃ || 6.24.39 ||

സാഗരസ്യേവ മേ വേഗോ
 മാരുതസ്യേവ മേ ബലം |
 ന ച ദാശരഥിർവേദ
 തേന മാം യോദ്ധുമിച്ഛതി || 6.24.40 ||

ന മേ തുണീശയാൻ ബാണാൻ
 സവിഷാനിവ പന്നഗാൻ |
 രാമഃ പശ്യതി സംഗ്രാമേ
 തേന മാം യോദ്ധുമിച്ഛതി || 6.24.41 ||

ന ജാനാതി പുരാ വീര്യം
 മമ യുദ്ധേ സ രഘവഃ |
 മമ ചാപമയീം വീണാം
 ശരകോണൈഃ പ്രവാദിതാം || 6.24.42 ||

ജ്യാശബ്ദതുമുലാം ഘോരാമാർതഗീതമഹാസ്വനാം |
 നാരാചതലസന്നാദാം നദീമഹിതവാഹിനീം |
 അവഗാഹ്യ മഹാരംഗം വാദയിഷ്യാമ്യഹം രണേ || 6.24.43 ||

ന വാസവേനാപി സഹസ്രചക്ഷുഷാ
 യുദ്ധ്യേന്മി ശക്ത്യാ വരുണേന വാ സ്വയം |
 യഥേന വാ ധർഷയിതും ശരാഗ്നിനാ
 മഹാഹവേ വൈശ്രവണേന വാ പുനഃ || 6.24.44 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

യുദ്ധകാണ്ഡേ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||